

1.2 K ZVUKOVÝM PREJAVOM

Najstaršie výklady o hudbe sú často spájané s rôznymi božstvami, ktoré nachádzame v mýtoch, legendách, povestiach a podobne. Hudobné prejavy sú v nich opísané ako niečo hotové, či dodané. Pre historické poznanie javov sú nepostačujúce, nakoľko neprinášajú riešenia o vzniku hudby (určité opodstatnenie však môžu mať, napríklad ako podnety pre rané poznanie ľudského myslenia). Ďalej možno spomenúť výklady viažuce sa k napodobňovaniu zvukov z prostredia prírody (*zvierat, spevu vtákov a podobne*), ako aj ich tézovité doplnenie o nasledujúce explikácie.

Človek zrejme vydával zvuky skôr, ako ich začal napodobňovať (napríklad výdychom, kašľaním, chrápaním). V prvých štádiách vývoja mu to umožňoval larynx, ako jednoduchý dýchací orgán (*vydával tzv. distinktné zvuky*). Paleta počutých zvukov bola pravdepodobne širšia, ako skupina zvukov, o ktorej sa domnievame, že najčastejšie podnecovala pračloveka k ich napodobňovaniu. Akiste počul zvuky, ktoré vytváral napríklad šum lesa, vietor, rieka, vodopád, v prímorských územiach morské vlny, morské živočíchy, koniec koncov aj ľudské bytosti v jeho okolí, napríklad svojím pohybom, komunikáciou atď. Zvuky z okolia prírody aktivizovali u jedincov inštinktívny nárast zvukových, farebných, dynamických, rytmických predstáv, čo im umožňovalo získavať aj nové životné skúsenosti. „Ukladanie“ zvukových podnetov sa postupne stalo vitálnym žriedlom pre aktivizáciu sluchu, štádiové rozoznávanie intenzity, dynamiky, farby, rytmických motívov, zvukovo - výškového pohybu, čo napomáhalo rozvoju signalizačnej a oznamovacej palety subjektov.

Uvedené reality na tomto mieste ozvláštnime viac - menej známym poznatkom. Sluchový orgán človeka nie je v zásade odlišne utvorený od tzv. vyšších živočíchov, hoci tieto často disponujú vycibrenejšou sluchovou citlivosťou, ako ľudskí jedinci. Vypracovaná sluchová dispozícia im v prírode napomáha skôr zachytiť symptómy blížiaceho sa nebezpečenstva, ako ľudským subjektom, a tým aj prežívať v nej. To sa prejavilo aj v roku 2004 pri prírodnej katastrofe, vyvolanej cunami v okolí krajín Indonézskeho mora, kde väčšina zvierat pred ničivou silou morských vln včas utiekla do bezpečia (o život však prišlo asi 300 000 ľudí). Nezanedbateľná nemusí byť ani úvaha, že počiatočný rozvoj zvukových prejavov človeka súvisí s mužským pokolením (čo môže súvisieť so zabezpečovaním živobytia, prekonávaním životných nástrah, ich dôležitejším postavením v dávnych pospolitostiach, ktoré pretrváva i v niektorých súčasných kultúrach), hoci nový potomok sa pri narodení hlási matke plačom a matka k nemu svojou komunikáciou, starostlivosťou.

K ďalším realitám sa radí aj poznanie, že niektoré súčasné kmene (napríklad *Veddovia*) žijúce na nízkom stupni vývoja, nepoznajú hudobné nástroje a hudba u nich existuje a vzniká. Túto realitu v súčasnom dobovom kontexte prezentuje v modifikovanej premene napríklad hudobno – tanečná performens skupina „Stomps“, ktorá svojimi vystúpeniami dobyla mnohé svetové hudobné centrá⁷. V jej hudobných prezentáciách sú hudobné nástroje zastúpené najmä vecami, ktoré človeka denne obklopujú. Napríklad zmetáky, lopaty, rozličné plastové a plechové nádoby, zapaľovače, skladacie stoličky, pokrievky, noviny, piesok, gumené hadice, ako i vlastné telá.

⁷ 12.mája 2005 vystúpili i v Bratislave na javisku Istropolisu.

Dramaturgia programu je vystavaná na rytmicko – hudobnej zložke a na prvkoch divadelnej performens. Nápadité rytmy, pohybová kreativita, radosť členov súboru z prezentujúcich rytmov na jednoduchých prostriedkoch - nástrojoch, vyžarujú podmanivú atmosféru z pódia, ktoré si rýchlo získava publikum i bez akéhokoľvek ozvučenia.

1.3 ZVUK AKO VÝZNAMNÝ FENOMÉN

S uvedenou problematikou sa spája i otázka priority medzi hudbou a rečou. Niektorí autori obhajovali prvenstvo hudby pred rečou (*Ch. Darwin, D. Black*),⁸ iní napodobňovanie prírody (*napríklad vtáčieho spevu*),⁹ čo ponímajú ako prvý počiatočný impulz ku vzniku hudby (*CH. Batteaux, A. Dubois, E. B. Tylor*). Napodobňovanie zvukov zvierat zrejme malo v dávnych dobách okrem praktického významu aj magický zmysel. Možno to vysvetliť tým, že napodobňovanie zvuku zvierat pomáhalo lovcovi ľahšie prilákať vytypovaného živočícha (zvukové napodobňovanie zvierat, zvukové lákanie zrejme vyžadovalo vylúdiť nielen výškovú, ale i farebnú modulovanú imitáciu - používa sa aj v dnešnom poľovníctve). Magický predstavu v ňom mohlo vyvolávať želanie, či túžba, že s napodobnením zvuku zvierat nadobudne napríklad jeho silu, alebo

⁸ Richard Wagner považoval vývoj slovnej reči z melódie za celkom prirodzenú konzekvenciu. Pre doplnenie len uvedieme, že podľa nálezov bol *Homo erectus* schopný primitívnej reči (*žil pred 1,8 miliónmi rokov*). Bol mäsožravec, používal už aj oheň.

⁹ Najstaršie fosílie spevavcov pochádzajú asi z odbočia pred 40 miliónmi rokov. „Vtáčí svet“ spevavce ovládli až oveľa neskôr (*začiatkom miocénu – pred 25 miliónmi rokov*). Zmenou podnebia sa rozšírili stepy, čo umožnilo explóziu spevavcov .